

مقدمه

هزاران سال است که انسانها خواسته و ناخواسته با پدیده ای بنام جنگ روبروست. این پدیده در زمانی شوم و نا میمون است، در زمانی تجاوز و پایمال نمودن عدالت و حق طلبی است و در برهه ای شکل مقدس و دفاع از شرف انسانیت و عدالت بخود می گیرد لذا بایستی علل وقوع، ادامه و پایان آن را ریشه یابی کرد تا بتوان به شکل و ماهیت حقیقی آن پی برد و در هر حالتی دفاع از دین، ناموس و خاک ستودنی است و در دین مبین اسلام به آن تأکید شده است از صدر اسلام تاکنون هر جا دفاع از دین و جان و مال مسلمانان مطرح شده است نوید شهادت و افتخار را نیز بدنبال داشته است. اما همیشه روی دیگر سکه چهره کریه و زشت جنگ برای مقاصد مادی تحول در ساختارهای سیاسی اقتصادی، اجتماعی جوامع ضعیفتر بوده است در این میان تعدادی از ملل در مورد جنگ فلسفه های مختص به خود داشته بطور مثال فلسفه ای که در سال های اول قرن بیستم توسط چینی ها مطرح بود اجتناب از جنگ بدلیل برجستگی های اخلاقی بود که به آن بصورت یک افتخار و یک امتیاز می نگریستند. کنفوسیوس، فیاسوف چینی متولد سال 551 قبل از میلاد می نویسد که یک جنرال واقعی جنگ را هرگز تحسین نخواهد کرد لذا نه می تواند انتقام جو باشد و نه تند خو.

سون تزو سردار معروف چینی متولد 500 سال پیش از میلاد به رغم اینکه یک نظامی و تئوریسین بود با جنگ مخالف بود و استراتژیست ماهر را کسی می دانست که بتواند لشکر دشمن را بدون درگیری نظامی تسلیم نماید و شهرها را بدون خونریزی تصرف نماید وی هدف عملیات نظامی را انهدام لشکر دشمن و خراب کردن شهرها و ویران ساختن روستاها تلقی نمی کند و می نویسد اسلحه ابزاری نا مبارک است و تنها هنگامی باید به جنگ متوسل

شد که راه حل دیگری برای رفع اختلاف وجود نداشته باشد به این ترتیب او به ارتش به مثابه ابزاری می نگرد که تیر خلاص را در مغز دشمن خالی می کند. جنگ از نظر سون تزو امری غیر عادی و گذرا تلقی نمی شود بلکه یک نوع مبارزه مسلحانه و عملی و آگاهانه است که تکرار می شود و لذا مستعد تحلیل عقلانی است.

سرعت در پیشرفت علوم و فناوری چه از جنبه نظری و چه از بعد کاربردی بارزترین علل تحولات سیاسی نظامی در روابط بین المللی و پس از جنگ دوم جهانی محسوب می شود. تکثیر سلاح های هسته ای از دیگر دستاوردهای مهم فناوری تسلیحاتی است. سلاح های هسته ای نه فقط به لحاظ تعداد و تنوع با سیستم های موشکی بالستیکی دوربرد فرق دارند بلکه از نظر کیفی نیز از ویژگی های خاصی برخوردارند و در ساخت آنها سعی بر این شده است که بتوانند بر نظامهای بین المللی و واحدهای سیاسی عضو آن و طبیعت روابط بین المللی مؤثر باشند.

با توجه اینکه سلاح های هسته ای و شیمیایی حال حاضر از قدرت تخریب و انهدام جمعی زیادی برخوردارند و شعاع عملی آنها فراگیر شده است و تنها در اختیار قدرتهای بزرگ نیستند بایستی ب فکر چاره بود از طرفی خود را چنان تجهیز نمود که فکر تجاوز و سلطه گری به مغز دشمنان رسوخ نکرده و از طرفی چنان خود را آماده نمود که در مقابل هرگونه حمله ای از دشمن آماده پدافند بوده است. هر اقدام غیر مسلحانه ای که موجب کاهش آسیب پذیری نیروی انسانی، ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، اسناد و شریان های کشور در مقابل عملیات خصمانه و مخرب دشمن گردد، پدافند غیرعامل خوانده می شود.

به بیان ساده‌تر پدافند غیرعامل، مجموعه اقداماتی است که انجام می‌شود تا در صورت بروز جنگ، خسارات احتمالی به حداقل میزان خود برسد.

هدف از اجرای طرح‌های پدافند غیرعامل کاستن از آسیب‌پذیری نیروی انسانی و مستحدهات و تجهیزات حیاتی و حساس و مهم کشور علی‌رغم حملات خصمانه و مخرب دشمن و استمرار فعالیت‌ها و خدمات زیر بنایی و تامین نیازهای حیاتی و تداوم اداره کشور در شرایط بحرانی ناشی از جنگ است.

به عنوان مثالی ساده، از پدافند غیرعامل می توان به استتار، اختفا و ایجاد سرپناه برای تاسیسات مهم و استراتژیک اشاره کرد. در پدافند عامل مثل سیستم های ضد هوایی و هواپیماهای رهگیر، فقط نیروهای مسلح مسئولیت دارند. در حالی که در پدافند غیرعامل تمام نهادها، نیروها، سازمان ها، صنایع و حتی مردم عادی می توانند نقش مؤثری بر عهده گیرند.

با توجه به حجم تهدیداتی که ایران در عرصه بین الملل با آن مواجه است، در زمینه پدافند غیرعامل هنوز در ابتدای راه هستیم و باور هر چه بیشتر مدیران و کارشناسان به این مقوله مهم می تواند ضریب ایمنی کشور را در برابر تهاجم های احتمالی بیگانگان افزایش دهد. با توجه به وجود تهدیدات بالقوه و خطراتی که امنیت ملی، استقلال، و تمامیت ارضی کشور را نشانه گرفته، بحث پدافند غیرعامل در طول سالهای اخیر از سوی مقامات عالی رتبه کشوری و لشکری، مورد توجه فراوان قرار گرفته است. به طوری که با توجه به مصوبه مقام معظم رهبری که کلیه وزارتخانه ها و سازمان ها را موظف می نماید که در اعتبارات عمرانی پروژه های حساس و مهم، اعتبار مورد نیاز پدافند غیر عامل را نیز منظور نمایند) و همچنین بر اساس بند 11 ماده 121 قانون برنامه چهارم توسعه و آیین نامه اجرایی این بند در سال های اخیر اعتبارات ویژه ای جهت اجرای پدافند غیر عامل در لایحه بودجه گنجانده شده است. برخی از روشهای پدافند غیرعامل روشهایی مانوس و شناخته شده هستند نظیر اختفا. ولی بعضی دیگر نیازمند خلاقیت و ابتکار بوده و با توجه به ویژگی های محیطی و تهدید های بالقوه باید طراحی شوند.

امروزه پدافند غیر عامل جزء اصول جدایی ناپذیر جنگ ها محسوب شده به طوری که در جهان امروز، بسیاری از کشورها که در عرصه فنآوری نظامی صاحب نام هستند، به موازات

پیشبرد تحقیقات و تولیدات سامانه های هوشمند و پیشرفته نظامی، توجه کاملاً ویژه ای به اقدامات دفاع غیر عامل داشته و همه ساله بودجه خاص برای این منظور اختصاص می دهند. بدیهی است این امر برای کشورهایی که دسترسی به فناوری ساخت جنگ افزار های مدرن را ندارند، اهمیت مضاعف می یابد. در اینجا به نمونه هایی از پدافند غیر عامل در بعضی کشورهای جهان می پردازیم تا به الگوهایی از پدافند غیرعامل اصولی برای کشور عزیزمان دست یابیم.

حزب الله لبنان و جنگ 33 روزه اخیر :

آنچه در 33 روز اخیر رژیم صهیونیستی و جنبش انقلابی حزب الله لبنان اتفاق افتاد یک درگیری ساده نبود، جنگ بود آنهم جنگی در ابعاد جهانی از همین رو آنچه گذشت را باید با دیدگاه نبرد جامع مورد ارزیابی قرار داد.

در این نبرد جامع یک طرف حزب الله و حامیان او و طرف دیگر آمریکا ، کشورهای بزرگ اروپایی، روسیه، چین، سازمان ملل، ناتو و بسیازی از دولت های عربی به ویژه مصر، عربستان، اردن و در نهایت رژیم صهیونیستی ایستاده بودند. البته آنان هرکدام ادبیات جداگانه ای داشتند و در سطوح مختلفی از حمایت بودند و از دیدگاه های نه چندان متفاوتی برخوردار بودند ولی در این معنا کاملاً تفاهم داشتند. حفظ امنیت اسرائیل و انهدام حزب الله لبنان حزب الله و حامیان آن هم البته طیف گسترده ای را تشکیل می دادند. در ایم میان همه ملت های خاورمیانه بخصوص خاورمیانه اسلامی از حزب الله حمایت می کردند و اکثر مجامع مذهبی اسلامی با حزب الله همراه بودند اما در میان دولت ها فقط دولت های لبنان، سوریه و ایران از حزب الله حمایت کردند که این حمایت عمدتاً جنبه معنوی داشت. در این معرکه

جهان به دو دسته تقسیم شد، دولت ها و عمدتاً سازمان های جهانی پشت سر رژیم صهیونیستی بودند و ملت ها پشت سر حزب الله قرار داشتند.

در این میدان رژیم صهیونیستی از سوی آمریکا ، اروپا، روسیه، چین، سازمان ملل، ناتو و سایر مجموعه هایی از این قبیل اجازه داشتند هر کاری بکنند تا پیروز شوند. لذا 2 پروژه در دستور کار غرب و به خصوص آمریکا ، فرانسه و انگلیس قرار گرفت. یک پروژه جنگ روانی بود که به قصد مرعوب کردن حزب الله و حامیان آن به راه افتاد. آنان در این فاصله روز هجدهم تا سی و سوم مرتب از بمب های جدید، هواپیماهای F22 ، بمب های خوشه ای، دو فروند زیردریایی، بمبهایی که از اینجریلیک عازم بنادر اسرائیل شده اند، بمب های سرطان زا، هواپیماهایی که قدرت شناسایی هر سیستم حرارتی یعنی موشک ها و انهدام سریع آنها را دارد، تا اعزام ناوهای جنگی به سواحل لبنان برای خارج کردن اتباع خود از لبنان و چندین ادعای ریز و درشت دیگر دست زدند. این شگرد هیچ تأثیری در عزم حزب الله نداشت بلکه آنان با زدن ناو پیشرفته ساعر 5 آن هم با اعلام قبلی و شلیک دقیق موشک به قلب سیستم قطار شهری حیفا به این ادعاها خندیدند.

جنگ 33 روزه حزب الله لبنان و پیروزی بزرگ و شگفت انگیز آن مشابهت فراوانی با جنگ احزاب در صدر اسلام دارد و همه شواهد و قرائن حاکی از آن است که ادامه این پیروزی نیز با آنچه جنگ احزاب در پی داشت هم خوان است. حزب الله در جنگ 33 روزه با تمام دنیا در جنگ بود.

اقدامات دفاع غیرعامل :

اقدامات جنگ 33 روزه اخیر در جنوب لبنان و تهاجمات گسترده رژیم صهیونیستی به این منطقه و مقابله نیروهای حزب الله با ارتش به اصطلاح تا دندان مسلح و شکست ناپذیر اسرائیل و وارد آوردن ضربات کوبنده به نقاط حیاتی و حساس این رژیم با کوشش کامل توسط رزمندگان حزب الله آنها در شرایطی که دشمن صهیونیست کلیه خاک لبنان را زیر ذره بین حساسه های جاسوسی خود قرار داده بود، نشانگر توجه کامل نیروهای رزمنده حزب الله به اصول و ملاحظات پدافند غیرعامل در کلیه مناطق عملیات می باشد. به طوری که علیرغم وجود سامانه های گسترده جاسوسی و ضد موشکی و ماهواره های شناسایی، رژیم صهیونیستی تاکنون نتوانسته محل های هزاران موشک شلیک شده از طرف نیروهای حزب الله به سمت اسرائیل را مشخصاً کشف نماید و لذا اقدام به بمباران های کور همه نقاط جنوب لبنان نموده است.

اقدامات دفاع غیر عامل و عملکرد نیروهای حزب الله به طور خلاصه :

- 1- استفاده از شرایط محیطی و عوارض زمین به نحو مطلوب.
- 2- رعایت حفاظت اطلاعات و توجه داشتن به حفاظت گفتار ، طبقه بندی و حیطة بندی مراکز حساس مورد نظر.
- 3- بکارگیری اقدامات اصول دفاع غیرعامل از قبیل استتار، اختفا، فریب، پوشش، پراکندگی، تفرقه و استحکامات (تونل، پناهگاههای مقاوم و ...)
- 4- استفاده از سامانه های ارتباطی مطمئن (احیاناً پیک موتوری)

5- انجام اقدامات حفاظتی مطمئن در مقابله با عوامل شناسایی دشمن و انجام عملیات در پوشش شب.

6- ایجاد موانع در مسیرهای نفوذی دشمن و کمین و غافلگیری آنها.

7- استفاده از استراتژی جنگ های نا منظم و نا متقارن.

8- دستیابی به سلاح های نسبتاً مدرن و استفاده صحیح و منطقی از آنها.

9- بهره بردن از استراتژی جنگ های روانی و سردرگم کردن دشمن.

10- آموزش فراگیر در زمینه های دفاعی بویژه دفاع غیرعامل.

11- جابجایی و تحرک سامانه های موشکی پس از انجام هر عملیات.

PASSIVE DEFENSE

سوئیس

سابقه تاریخی :

حکومت مرکزی از 23 استان تشکیل شده و نزدیک به 7/5 میلیون نفر جمعیت دارد. مساحت تقریبی این کشور 41000 کیلومتر مربع است که 60 درصد آن را کوههای آلپ می پوشاند. این کشور در سال 1291 میلادی با بهم پیوستن 3 ایالت تشکیل گردید. سوئیس متکی به ارتش 650 هزار نفری با ساختار نظامی است. سوئیس بعد از کویت دارای بالاترین درآمد سرانه در جهان است. بودجه نظامی این کشور نزدیک به 1/9 درصد تولید ناخالص ملی را به خود اختصاص می دهد.

نمونه پناهگاه فصولی در سوئیس :

مشخصات اصلی و مهم این پناهگاه به شرح زیر است:

1- پوشش یکپارچه، تماماً از بتن مسلح و مقاومت آن در برابر فشار، مساوی و یا بیش از

یک اتمسفر بوده و ضخامت لین پوشش 30 سانتی متر است.

2- در زیر زمین قرار گرفته است.

3- یک متر مربع مساحت و 2/5 متر مکعب فضا به ازاء هر نفر دارد.

4- تهویه، معادل 6 مترمکعب در ساعت هوای تازه به ازاء هر فرد از طریق فیلترهای تصفیه هوا، با فوق فشاری معادل 5 الی 15 میلی متر آب.

5- حداقل 2 تا 4 لیتر آب آشامیدنی در روز به ازاء هر فرد، هیچگونه آبی برای شستشو پیش بینی نشده است.

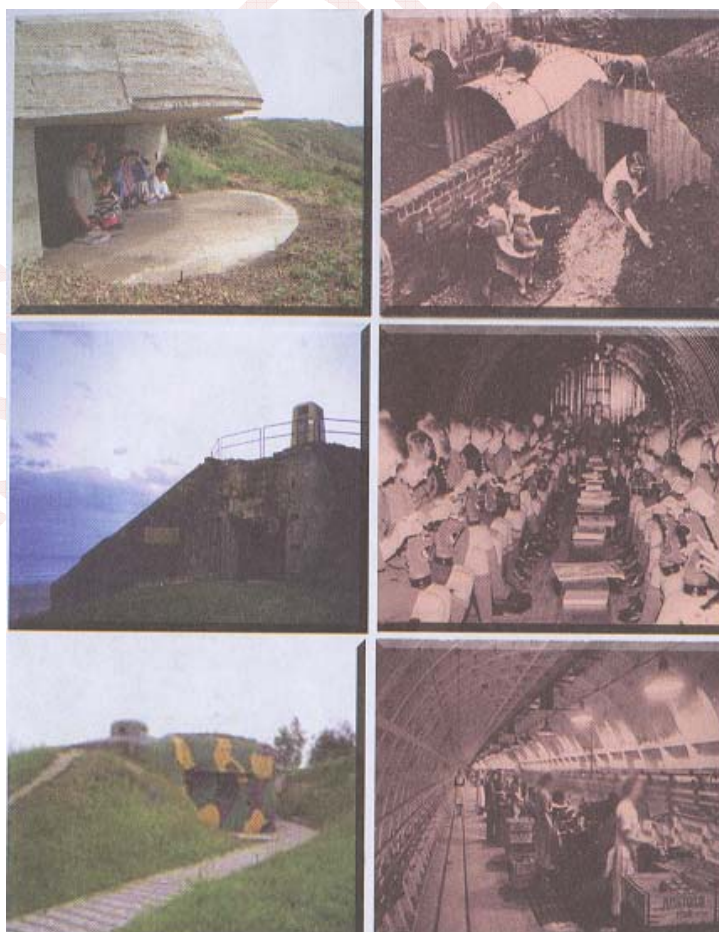
6- نور تقریباً 30 لوکس به ازاء هر نفر.

7- سر و صدا در حدی کمتر از 65 دسیبل

8- 2100 کیلو کالری غذا در هر روز به ازاء هر فرد.

9- توالت های خشک جداگانه.

10- مقداری دارو.

چنین پناهگاهی می تواند ، حفاظت در برابر موارد زیر را تأمین کند :

(الف) تشعشعات اولیه اتمی

(ب) تشعشع حرارتی

(پ) تشعشعات ثانویه هسته ای

(ت) موج انفجار

(ث) بمب های معمولی

(ج) اثرات ثانویه جنگ افزارها

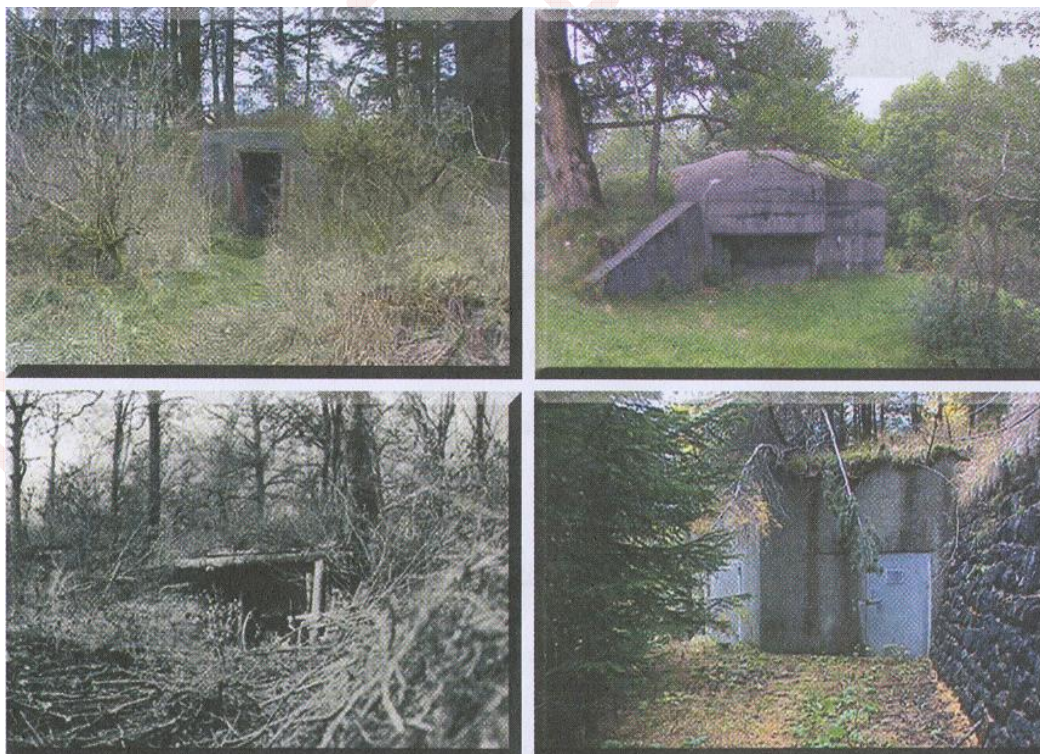
آموزش دفاع غیرعامل :

آموزش فنون دفاعی در نزدیک به 70 مرکز در سراسر کشور سوئیس انجام می گیرد، همانطور که قبلاً نیز گفته شد انجام خدمات دفاع غیر عامل برای کلیه مردان 20 تا 60 ساله با بنیه و سلامت جسمی کافی که در خدمت نیروهای مسلح نیستند اجباری است، زنان و جوانان ذکور بین سنین 16 الی 20 سالگی نیز می توانند به طور داوطلبانه در فعالیت های دفاعی مذکور مشارکت نمایند. دوره آموزش شامل یک دوره 5 روزه مقدماتی و بعد از آن سالی دو روز می باشد. دوره خدمت کارشناسان و مسئولان رده بالا سالی 12

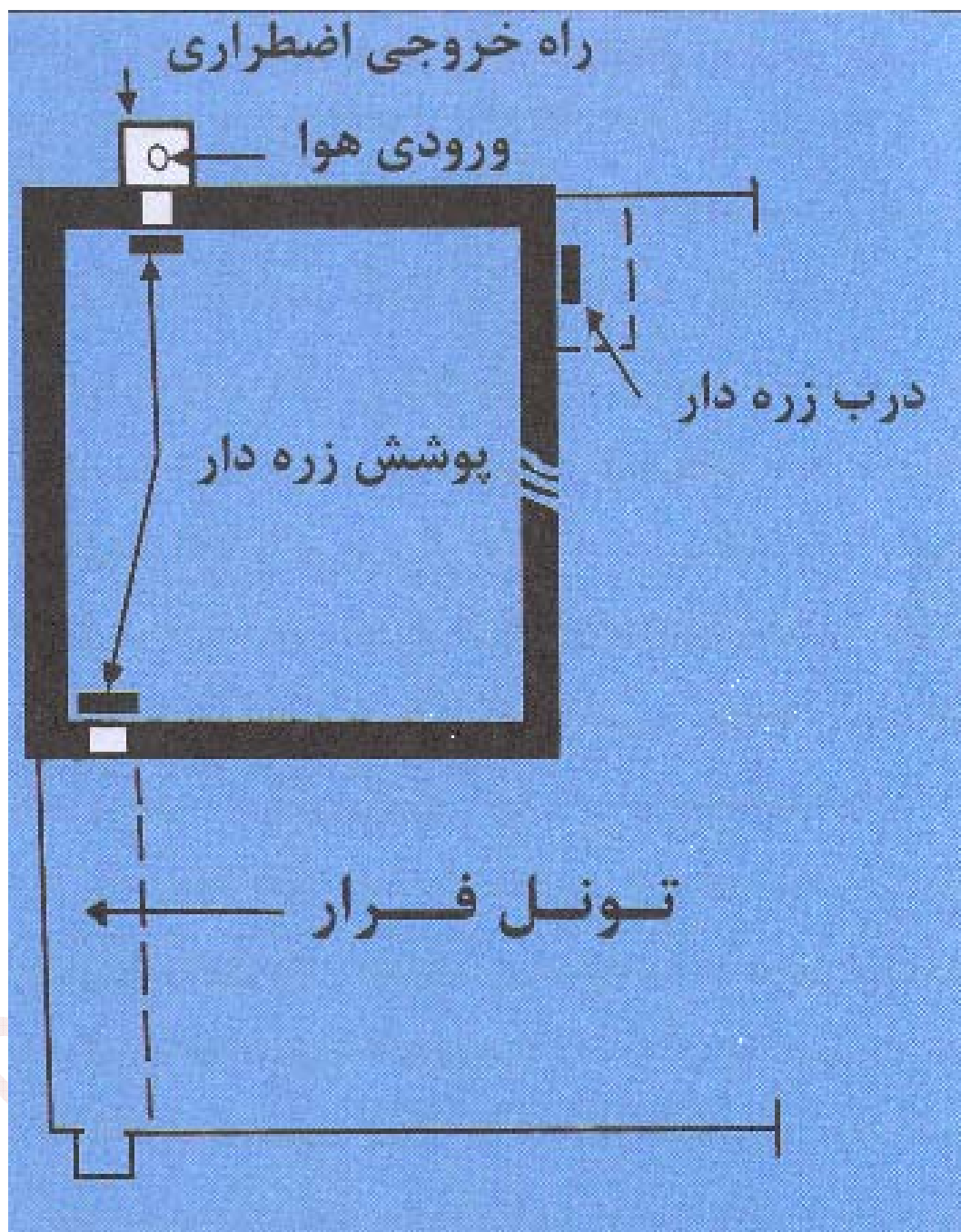
روز می باشد، در عین حال گذراندن دوره های آموزشی اختصاصی برای مسئولان پیش بینی شده است.

وضعیت کنونی برنامه دفاع غیر عامل کشور سوئیس :

برنامه دفاع غیر عامل کشور سوئیس از اوایل دهه سال های 1960 با جدیت هرچه تمام تر آغاز شد، در آغاز سال 1981، افراد مقیم در سوئیس همگی از فضای پناهگاهی برخوردار بودند، با این حال فقط سه چهارم کل افراد مورد بحث می توانستند از پناهگاههای کاملاً حفاظت شده استفاده کنند. البته تا اواسط دهه سال های 1990 میلادی کمبود پناهگاه کاملاً دمرتفع شده است و آنچه در این فاصله باید ساخته شود عمدتاً باقیمانده پناهگاههای همگانی است که طبعاً تابحال در این مورد به نتیجه مطلوب رسیده اند.

پناهگاه خصوصی با ظرفیت حداکثر 50 نفر . طول تونل فرار نزدیک نصف ارتفاع ساختمان است.

شوروی سابق :

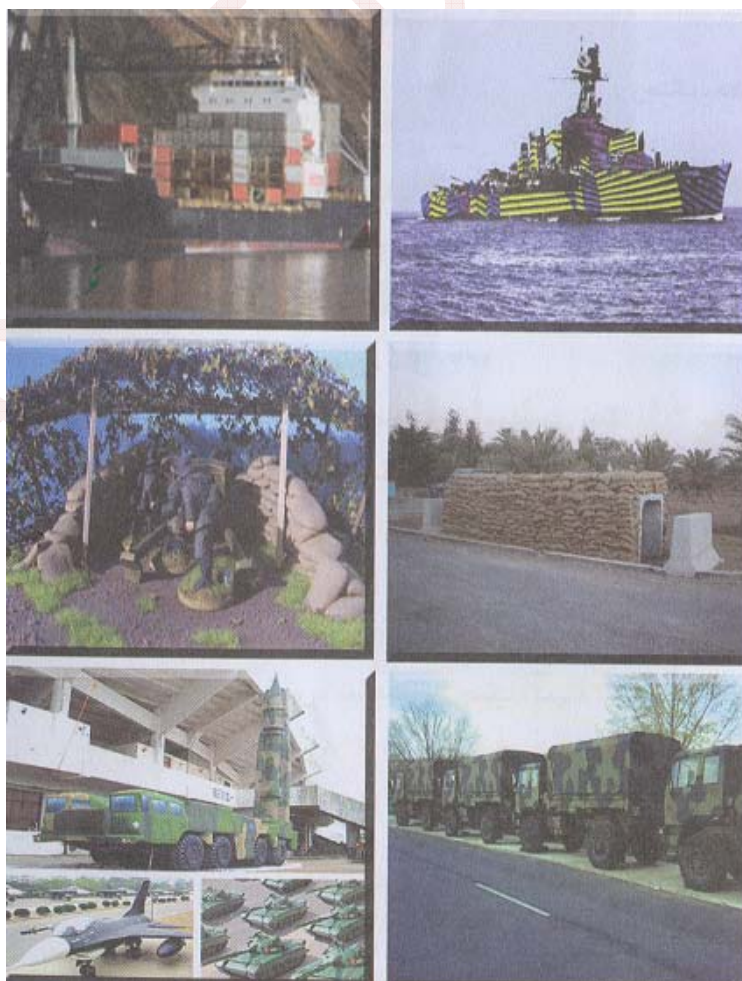
سازمان دفاع غیر نظامی شوروی به اهمیت اثرات سلاح های مخرب پی برده و در این راه برنامه ها ، طرح ها و کوشش های فراوانی نموده است. یکی از اقدامات دفاع غیر نظامی ، استفاده از پناهگاهها و طرح تخلیه مردم از مناطق حساس و مورد هدف، قبل از شروع تهدید می باشد. در کشور شوروی پناهگاههای سنگین و بتنی ، جز در موارد ضروری کمتر مورد توجه می باشد و ایجاد پناهگاههای سبک به خصوص در مناطق روستایی مورد توجه است. در شهرهای مسکو، لنینگراد و کیف که دارای مترو می باشند برای تأمین حفاظت اهالی از متروها ، بعنوان پناهگاه استفاده می شود، در متروی شهر مسکو که قسمت هایی از آن حتی در عمق 63 متری زمین قرار دارد به منظور جلوگیری از مسدود شدن راههای خروجی، درهای فولادی دوار تعبیه گردیده است و جمعیتی در حدود یک میلیون نفر قادر خواهند بود که در مواقع اضطراری از مترو یاد شده بعنوان پناهگاه استفاده نمایند ضمناً پناهگاههای سنگین در عمق خیلی زیاد و در محل های محفوظ و مطمئن برای حفاظت اعضای دولت ساخته شده است. در شوروی سابق پناهگاههای جنگ جهانی دوم نیز بازسازی ، ترمیم و برای اثرات سلاح های جدید آماده شده است تا در صورت ضرورت مورد استفاده قرار گیرند.

روش ها و فنون فریب ماهواره ها :

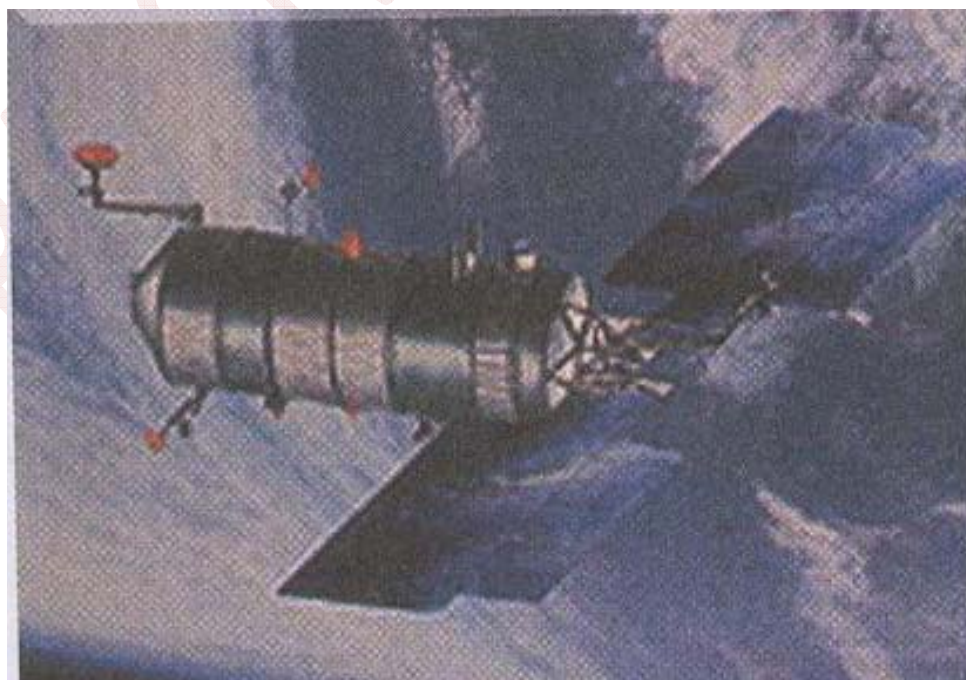
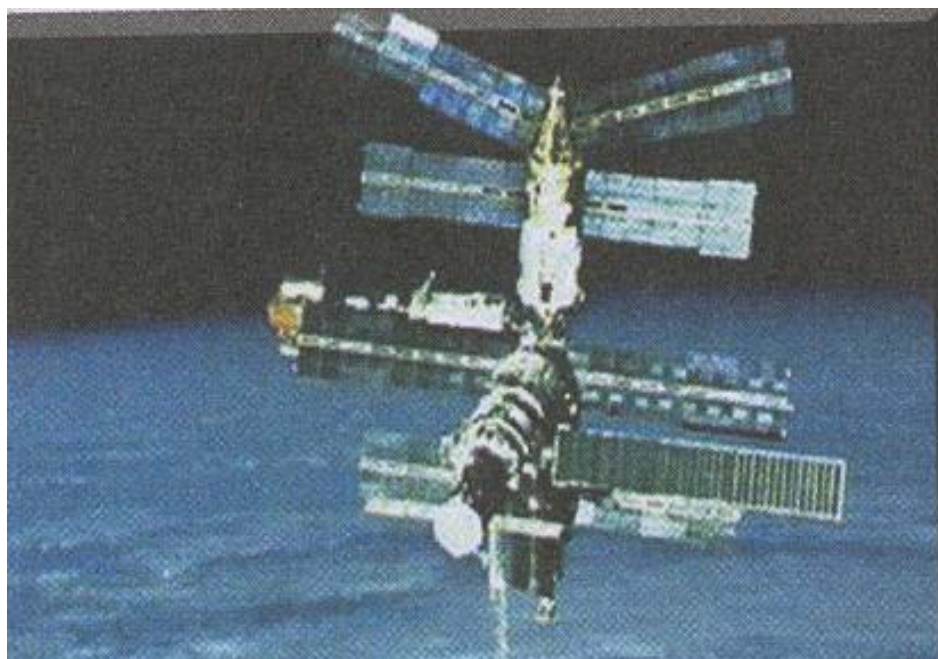
برخی از روش ها و فنون فریب ماهواره ها که از سال 1964 شروع و تا سال 1974 بسیار کاملتر شدند عبارتند از :

(الف) در پایگاههای موشک های بالستیک قاره پیمای رنگ آمیزی اغوا کننده، جهت مخفی نمودن مجتمع های موشکی از حمله هوایی طراحی گردید .

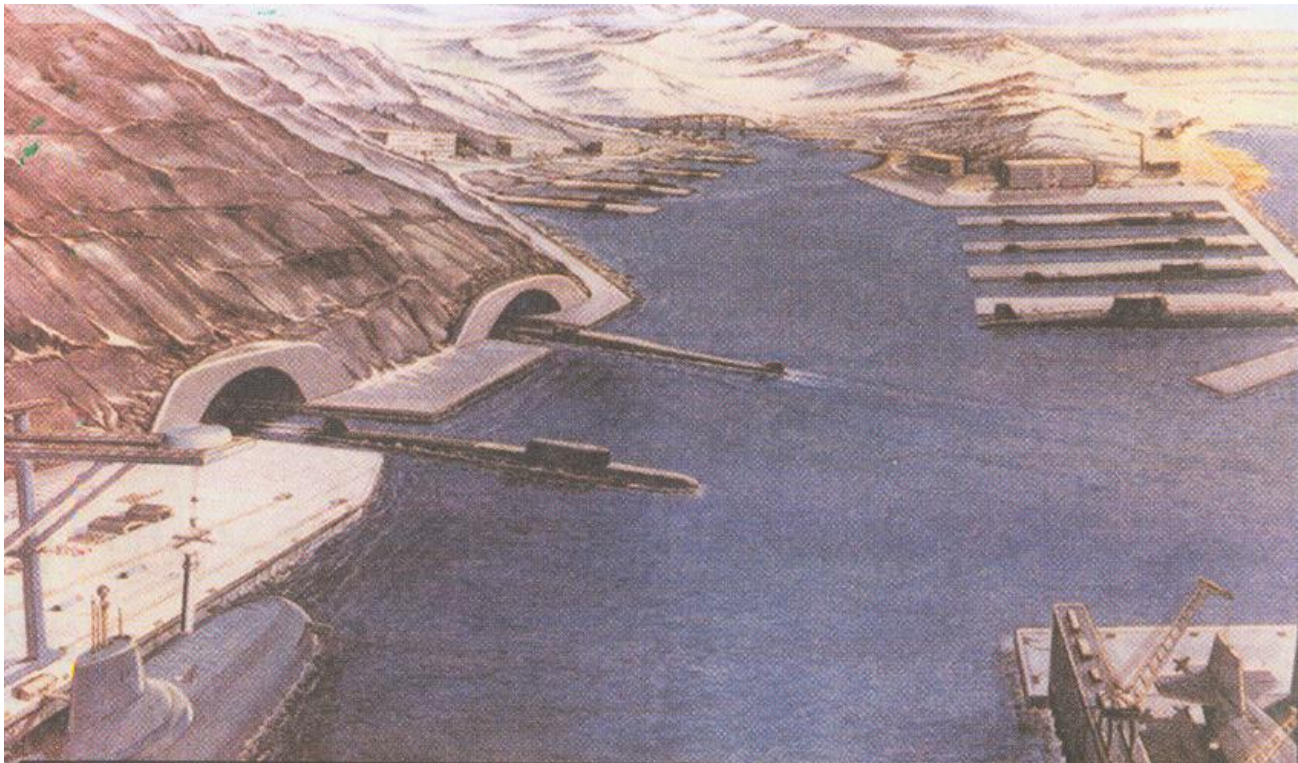
(ب) ایجاد جاده ها و پایگاههای موشکی ساختگی و فریبنده، این روش به طور عمده بین سالهای 1966 و 1971 مورد استفاده قرار می گرفت. برابر آمار هر ساله ، پنج تا ده پایگاه موشکی زمین به هوای غیر واقعی و فریبنده در شوروی ساخته می شد.

پ) استفاده از سامانه های هشدار دهنده ماهواره ای در سال 1966. این سامانه روسی ، مشابه سامانه ساترن آمریکایی از پیش، به فرماندهان نظامی، هشدار می داد که ماهواره های شناسایی آمریکایی چه موقع خواهند توانست از فعالیت های آنها عکسبرداری نمایند.

ت) تونل های زیر دریایی در سال 1967. روسها، تونل های ساحلی بزرگی حفر نمودند، تا در حدود بیست و چند زیردریایی هسته ای را از چشم ماهواره های غربی پنهان نمایند. روسها، در سال 1970 ساخت سه تونل را در پایگاههای زیردریایی آغاز نمودند.

ث) زیردریایی های فریبنده در سال 1971. زیردریایی های مسلح به موشک های هسته ای غیرواقعی در سالهای 1972-1974 در پایگاههای اقیانوس آرام و شمال اتحاد شوروی دیده شد، در یک مورد که طوفان شدیدی در دریای بارننز روی داد، عکس های ماهواره ای پس از طوفان، زیردریایی را درحالتی نشان می داد که از نیمه خم شده بود، حالتی که هیچگاه برای یک زیردریایی واقعی اتفاق نمی افتد.

ج) پوشش زیردریایی در سال 1970. از این روش بطور عمده بین سالهای 1974 و 1975 استفاده میشد، در این روش از پوشش های پارچه کرباس برای استتار زیردریایی

های مدل دلتا استفاده می شد، که در مورد تعداد زیردریایی ها و موشکهای بالستیک غربی ها را به اشتباه می انداختند.

(ج) تلاش در جهت بهبود شباهت ها :

در سال 1970 یکی از ماهواره های روسی از عملیات ویژه ای عکسبرداری نمود، که توانایی آنان را در غیرقابل تشخیص نمودن موشک ها نشان می داد. مقامات رسمی استدلال می کردند، هدف از این کار این است که به ماهواره روسی امکان دهند تا دو وضعیت از موشک های اصلی و بدلی را پس از عکسبرداری و مقایسه با یکدیگر رفع عیب نموده و اقدامات جهت بهبود شبیه سازی به منظور اقدامات فریب انجام دهند.

(د) در سال 1983 گزارشی به آمریکایی ها رسید که ، روس ها از سقف های کشویی و پارچه های کرباسی قیراندود شده و عایق آب برای استتار و مخفی نمودن مدل های موشک های دوربرد پیشرفته هوایی در شبه جزیره کامچاتکا و جزیره ساخالین استفاده کرده اند. آنتن ها و انبارهای مربوط به موشک ها، از جمله بخش هایی بوده اند که ماهواره ها نتوانستند آنها را کشف نمایند.

(ه) روسیه در نخستین تلاش خود برای پرتاب ماهواره بزرگ زحل-5 آن را تا قبل از پرتاب در زیر تورهای استتار قرارداده بود تا از دید ماهواره های (KH) مخفی بماند.

(و) در سال 1984 معلوم شد که، دروسیه ساخت چهار دتونل بزرگ را که می توانستند هر کدام حتی بزرگ ترین زیردریایی ها را در خود پنهان کنند به اتمام رسانده است. تونل ها

که در کرانه دریا و همپراز از سطح دریا حفر شده بودند، می توانستند حتی زیردریایی های غول پیکر گردباد (typhoon) با 577 پا طول را در خود پنهان نمایند.

(ذ) فرماندهی فریب استراتژیک تلاش کرد تا سازمان اطلاعاتی آمریکا را درباره دقت موشک های (ICBM) و (SS-19) با پر کردن حفره های انفجاری ناشی از برخورد کلاهک های جنگی و حفر نمودن دهانه های انفجاری کاذب بر روی زمین ، در مناطقی دورتر از هدف به اشتباه اندازد، زیرا ماهواره های (KH) ه روزه از این محل ها آزمایشی عکسبرداری می کردند. عکس هایی که یک ماهواره (KH-11) در یک گذر صبح گرفته بود نشان می داد که نیروهای روسی، دهانه های انفجاری آزمایش کلاهک های جنگی موشک های (SS-19) را که شب قبل از (تیوراتام) به سوی منطقه هدف پرتاب شده بود را مخفی نموده اند. عکس ها همچنین نشان می داد که نظامیان روسی حفره های جدیدی حفر کرده اند تا در برآورد دقت موشک های (SS-19) کارشناسان و تحلیل گران آمریکایی را به اشتباه اندازد تا آنها تصور کنند که موشکها دقت زیادی ندارند.

(ا) روس ها تلاش می کردند دو نوع از موشک های خود را بیش از سایر گونه هاپنهان کنند. موشک (SS-24) با ده کلاهک جنگی و موشک (SS-25) که بعلت استتار شدید و قابلیت تحرک سکوی پرتاب آن بر روی ریا و پنهان شدن در تونل و آزمایش شبانه، تا اندازه قابل توجهی از چشم ماهواره ها مخفی مانده بود.

(ز) تأثیر پوشش ابری و تاریکی در شناسایی و عکسبرداری :

به گفته مدیر پیشین ناسا کار برجسته روس ها، در پنهان نمودن تحرکات و تجهیزات حیاتی و حساس از چشم ماهواره های (KH) آمریکایی، مواردی بود که روس ها از غیبت ماهواره ها در زمان معین مثل شرایط پوشش ابری و تاریکی شب استفاده می کردند. در حدود هفتاد درصد از روزهای سال در شوروی و اروپای شرقی هوا ابری است.

برنامه های عمده دفاع غیر عامل (روسیه) :

(الف) بکارگیری توأم دفاع عامل و دفاع غیرعامل

(ب) آسیب ناپذیر و مستحکم نمودن منابع و مراکز حیاتی و حساس خود در برابر تهاجمات احتمالی

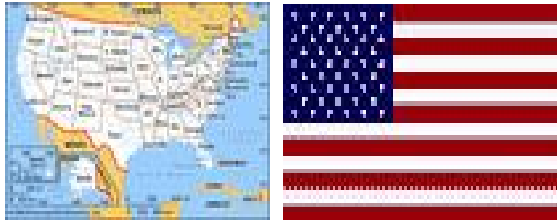
(پ) احداث پناهگاههای زیرزمینی برای مردم و هیئت حاکم سیاسی

(ت) نگهداری قطعات یدکی و بحرانی در پناهگاههای مستحکم زیرزمینی

(ث) احداث شیلترهای ضد بمب

(ج) توجه اساسی به اصل تحرک، به عنوان مثال موشک های قاره پیمای (SSX-24) در ریلهای راه آهن متحرک طراحی شده است.

(ح) ایجاد مراکز فرماندهی . کنترل متحرک

آمریکا

اهداف راهبردی ترسیم شده کشور آمریکا به شرح زیر است

- 1- باز داشتن دشمن از یک حمله عمدی اتمی به آن کشور و متحدین او و مراقبت از وارد ساختن لطمه غیر قابل جبران ولو آنکه مهاجم در اقدام خویش سبقت جسته باشد. وزارت دفاع ملی آمریکا واژه بیمه ویران را برای این وضعیت انتخاب کرده است.
- 2- در صورت وقوع حمله اتمی اقدام برای به حداقل رساندن صدمات وارده بر جان مردم و مراکز صنعتی و نظامی که برای این وضعیت واژه حداقل خرابی انتخاب شده است. لازم به ذکر است که کشور آمریکا بعد از جنگ جهانی دوم به لحاظ قدرت نظامی از نظر کمیت و کیفیت نسبت به سایر ملل دیگر جهان تقریباً برتری داشته است. کارشناسان نظامی این کشور چنین تبیین می کنند که بیم نابودی در برابر قدرت نظامی آمریکا هر متجاوز را در بکارگیری سلاح هسته ای دچار تردید می سازد لیکن احتمال حمله پیوسته وجود خواهد داشت. بنابراین همین احتمال حمله است که باید نیروی تدافعی بتواند خرابی و ضرر و زیان را به حداقل برساند. معذک حیاتی ترین عامل دفاعی و کاهش دهنده ضرر و زیان ناشی از هر واقعه غیره منتظره در کشور را باید دفاع غیر نظامی نامید. هدف اولیه دفاع غیر نظامی کمک به حکومت های ایالتی محلی است که باید با ایجاد وسائل و تسهیلات برای نجات افراد در برابر حملات اتمی انجام گیرد. بدین

منظور مجموعه وظایفی که برای سازمان دفاع غیر نظامی در آمریکا مشخص گردیده است عبارت است از تهیه و اجرای طرح های مربوط به حفظ جان و مال مردم، قبل از حملات هوایی دشمن از طریق احداث پناهگاهها تخلیه شهرها و مناطق پرجمعیت و نواحی صنعتی و ... این سازمان ، توسعه پناهگاههای خصوصی را تشویق نموده و در مورد راهنمایی های فنی برای ایمن سازی ساختمان ها به مردم کمک می کند.

نمونه ای از اقدامات دفاع غیرعامل کشور آمریکا :

تأمین دفاع غیرعامل برای مراکز حیاتی و حساس ایالات متحده آمریکا عموماً از مسئولیت های فرماندهی نیروی هوایی استراتژیک و فرمانده دفاع هوایی آمریکا (نورا د) می باشد.

1- بازسازی ایستگاههای مشابه و تفرقه و پراکندگی آنها

2- مستحکم کردن مواضع موشک های بالستیک قاره یما و تأسیسات فرماندهی و کنترل و مراکز مخابراتی مربوط به آنها.

3- تدبیر پایگاه پناهگاه :

ساختن چندین پناهگاه برای هر موشک و جابجایی مکرر موشک ها از یک پناهگاه به پناهگاه دیگر. این تدبیر نوعی اقدام زیرکانه در رابطه با عدم شناخت محل واقعی موشک بوده و دشمن را مجبور می کند که برای اطمینان از انهدام یک موشک چندین سلاح هسته ای خود را مصرف نماید.

4- بعضی از کارشناسان نظامی آمریکا چنین عقیده دارند که باید موشک های مستقر در زمین را رها کرده و تمام موشکها را به صورت شناور در روی زیردریایی های بیشتری نصب نمود.

5- استفاده از پایگاه های قمر :

برای افزایش اعتبار و بقای هواپیماهای بمب افکن که بعنوان یکی از سلاح های کاربردی بازدارنده فرماندهی نیروی هوایی استراتژیکی محسوب می گردند، 40 درصد از تمام هواپیماهای سوخت رسان معمولاً در حالت آماده باش مداوم فرودگاهی در فرودگاههای متعدد از جمله فرودگاههای غیر نظامی به صورت متفرق و پراکنده مستقر هستند.

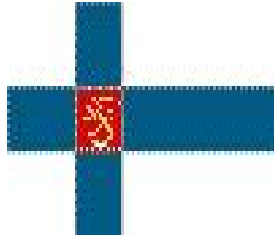
6- پست فرماندهی متحرک

تأمین دفاع غیر عامل از طریق تحرک، یکی از راههای ممکن برای مقامات فرماندهی نظامی است.

7- ایجاد پناهگاههای سبک وزن ضد ریزش اتمی برای حفاظت بخش مشخصی از جمعیت و تخلیه عمومی مناطق پرجمعیت، در صورت احتمال وقوع یک حمله هسته ای. ساختن این پناهگاهها فقط در دورانی که دفاع غیرنظامی اهمیت زیادی پیدا کرد یعنی در زمان بحران کوبا و ریاست جمهوری کندی مورد تأکید بسیار قرار گرفت و در ابتدا برابر نظر وزارت دفاع قرار بود که هر خانواده پناهگاه خودش را بسازد و بمنظور توسعه توسعه این فکر و ایجاد انگیزه پنتاگون متخصصان کمپانی مادیسون اوینیو را برای تهیه

جزوه ای حاوی اطلاعاتی برای ساختن پناهگاه استخدام نمود و قرار شد به کلیه خانواده ها داده شود.

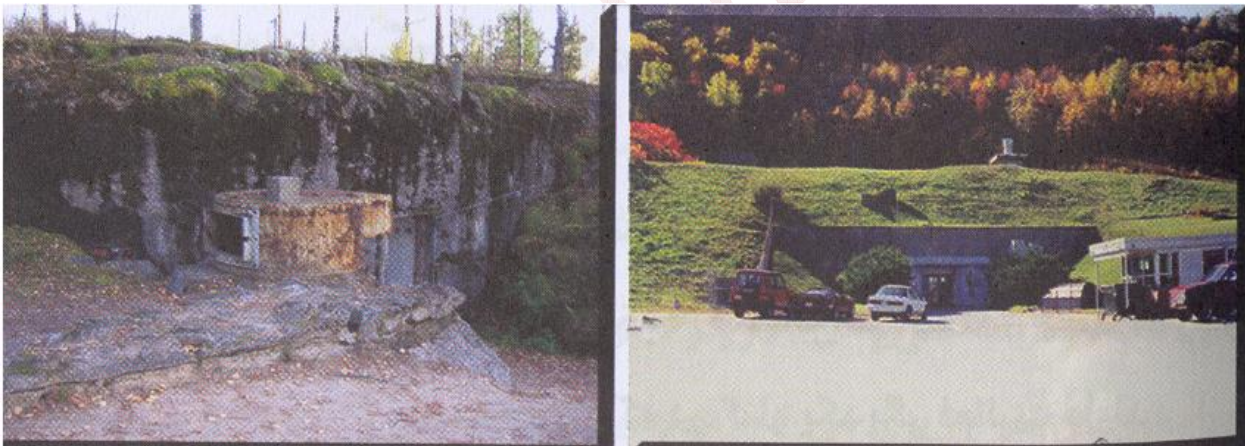
PASSIVE DEFENSE

فنلاند :

کشور فنلاند دارای اقدامات مفید و ارزنده ای در جهت ساخت و احداث پناهگاه می باشد.

تعداد نفرات	جنس پناهگاه	گروه
۱۵۰	بتن مسلح	س ۱
۷۵۰	بتن مسلح	س ۳
۲۵۰۰	صخره سخت	س ۳
بیش از ۱۵۰۰	صخره سخت	س ۶

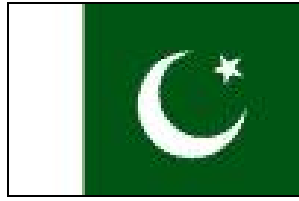
دفاع شهری :

- 1- دفاع عمومی و فراگیر که مسئولیتش با دولت و شهرداری ها است.
- 2- آژانس های ملی دفاع که خود مسئولیت حفظ اموال و فعالیت های خود را دارد.

مسئولیت دولت :

برنامه ریزی کلی مربوط به دفاع غیرعامل بر هعده وزارت کشور است اما شهرداری ها مسئول تدابیر و آمادگی های لازم رای دفاع غیر عامل در مناطق خود هستند. به جز این ها سازمان های مستقل دیگری هستند که قسمتی از محافظت عمومی را به خود اختصاص می دهند مانند سازمان دفاع شهری و همچنین صلیب سرخ.

PASSIVE DEFENSE

پاکستان :

تعریف سازمان دفاع شهری :

سازمانی است منظم که توسط دولت اداره می شود و مسئول سازماندهی توانایی یک ملت در مقابله با حوادث غیر مترقبه می باشد. بطور کلی این سازمان بخشی از فعالیت های طبیعی مسئولان محلی شهری در زمان صلح می باشد. مسئولیت امور کلی دفاع شهری بر عهده معاون S.D.O می باشد. این شخص در صورت عدم وجود یک کنترلر واقعی بعنوان کنترلر اقدام می کند. وظیفه کنترلر اینست که میزان تهدید را ارزیابی و بر اساس آن طرح ریزی کند.

وظایف دفاع شهری :

(الف) به حداقل رساندن تلفات مردم

(ب) به حداقل رساندن خرابی و از خط خارج شدن خدمات اصلی.

(پ) مطمئن شدن از تولید محصولات در کارخانه ها.

(ت) آماده کردن مردم برای حمایت از جنگ.

(ث) بالا بردن روحیه مردم و القا نیاز به پیروزی در جنگ بین آنها.

وظایف در سطوح مختلف دولت :

الف) تهیه کردن طرح و خطوط دفاع شهری برای کشور.

ب) توصیه به حکومت های محلی به منظور اجرای دستورات آنها.

پ) تجویز استاندارد ها و میزان تجهیزات و وسایل مورد نیاز.

ت) تهیه طرح آموزش و دادن دستورات در زمینه آموزش ها.

ث) مهیا کردن شرایط برای آموزش های ویژه

ج) خرید تجهیزات از خارج.

ح) توسعه هماهنگ میزان دفاع شهری در تمام استان ها.

خ) تصویب قوانین لازم برای دفاع شهری در پارلمان.

ف) هماهنگی بین مسئولین استانی.

سازمان دفاع شهری یک شهر طبقه بندی شده :

الف) واحدهای نظارت بر اعمال اقدامات احتیاطی مثل :

1- سامانه هشدار دهنده.

2- کنترل روشنایی معابر.

3- کمک کردن به جابجایی

4- استتار و اختفا

5- پراکندگی و تفرقه

6- کنترل کردن جابجایی محلی

7- حفاظت از پناهگاهها و ساختمانها

8- توجیه و کنترل مردم.

ب) واحد های دفاع شهری

1- واحد ارتباطات و کنترل

2- واحد آتشنشانی

3- واحد نجات

4- واحد دیپوی مشترک

5- واحد تلفات

6- واحد شناسایی اثرات N.B.C و آلودگی زدایی

7- واحد خنثی کردن بمب ها

PASSIVE DEFENSE

هندوستان :

سازمان دفاع شهری به دنبال حمله چینی ها در سال 1962 در هندوستان شروع بکار کرد. حمله چینی ها یک حمله کوتاه مدت بود و دفاع شهری و دفاع ملی واقعی زمانی شروع شد که حمله پاکستان در سال 1965 آغاز شد.

نگهداری از یک نیروی کافی و کارآمد دفاع شهری را امری ضروری تلقی نموده تا زمانی که بطور ناگهانی تحت هجوم دشمن قرار می گیرند بتوانند از خود دفاع نمایند.

سازمان دفاع شهری در هندوستان :

عملیات دفاع شهری نیازمند نیروس کار فراوان و هزینه هنگفتی می باشد. بنابراین عملیات دفاع شهری باید برای مردم و توسط مردم به صورت داوطلبانه در همه تخصص ها انجام گیرد.

سازمانهای مردمی :

در جنگ های مدرن دفاع شهری و تولیدات کارخانجات به اندازه خود جنگ دارای اهمیت می باشند.

برای نظارت بر فعالیت های مردم و ایجاد روحیه دفاعی و رزمی، 9 سازمان مجزا تشکیل شده که موظفند انرژی و روحیه ملی را به صورت مناسب جهت دهند. این سازمان ها عبارتند از :

1- سازمان زنان داوطلب

2- گارد ملی

3- گروه تفنگداران داوطلب ملی

4- سازمان داوطلبان

5- سازمان دانشجویان نظامی و ملی

6- سازمان حمل و نقل داوطلبان

7- سازمان نیروهای داوطلب روستایی

8- سازمان دفاع شهری

9- بانک دفاع کارگری

یوگسلاوی سابق :

اهم اقدامات انجام شده توسط دولت بلغراد در زمینه کنترل بمران و کاهش

آسیب پذیری ها را می توان به شرح زیر خلاصه نمود :

1- تأمین نیازمندی های غذایی در داخل کشور و نیز داشتن ذخایر کافی موجب گردید آن کشور در این زمینه در طول بحران با مشکل عمده ای مواجه نگردد.

2- کنترل بازار، جلوگیری از سوء استفاده سودجویان، کنترل شدید قیمت ها، برخورد شدید با محتکرین و برهم زندگان توازن عرضه و تقاضا.

3- جیره بندی اقلام حیاتی و حساس مانند بنزین.

4- اجتناب مردم از تغییر بی رویه مصرف به دلیل وقوع جنگ و حفظ تعادل بازار مانند شرایط عادی و خود داری از خریدهای اضافی و ذخیره سازی بی مورد

5- الزام کلیه بانک های کشور به گزارش میزان نقدینگی در پایان هر روز به مقامات اقتصادی به منظور تصمیم گیری صحیح

6- انجام اقداماتی مانند استتار، اختفا، پراکندگی، استفاده از سنگرها و رعایت اصول حفاظتی.

اقدامات پدافند غیرعامل در یوگسلاوی سابق :

(الف) استفاده از استتار، اختفا، فریب و انبوهی از اهداف کاذب

(ب) جابجایی سریع و مداوم یگان ها، تجهیزات عمده و یگان های پدافند هوایی

(پ) استفاده از تفرقه زیاد نیروها و تجهیزات، هدایت موشک های ضد رادار به سمت اجاق های ماکروویو و امواج کاذب راداری

(ت) استفاده وسیع از سنگرها، آشیانه ها و پناهگاههای به جا مانده از دوران جنگ سرد و هدایت هواپیماهای مهاجم به سمت اهداف به ظاهر واقعی.

(ث) استفاده از اماکن عمومی غیرنظامی برای پنهان ساختن تجهیزات با توجه به محدودیت بمباران این اماکن توسط ناتو مانند بیمارستان ها، منازل بزرگ تخلیه شده، مدارس، دانشگاهها و ...

(ج) استفاده از شبیه سازی و ساختن ماکت های فراوان برای فریب ناتو.

(ح) شبیه سازی با امواج الکترومغناطیسی که موجب فریب رادار های ناتو می گردید.

(خ) اقدامات کنترلی شدید توسط نیروی انتظامی در هر شرایط بمنظور مخفی نگهداشتن اطلاعات مربوط به اماکن اختفا تجهیزات

ج) نیروی هوایی ارتش بلغراد بمنظور کاهش آسیب پذیری تجهیزات خود در پایگاه باتینیستا بسیاری از نقاط این پایگاه و حتی روی باند را با ریختن مایه و لاستیک های فرسوده به ارتفاع 2 متر پوشانده بود و بعضاً گزارش شده که ارتش برای انتقال هواپیما حتی از تراکتور استفاده نموده است.

د) ارتش بلغراد در جنگل های مجاور پایگاههای نظامی با ریختن قیر، تظاهر به جاده سازی نموده و با قرار دادن تعداد زیادی ماکت به سورت ستون در این جاده های فریبنده ، هواپیماهای ناتو را گمراه می کرده است.

اهم اقدامات حفاظتی که صرب ها در برابر ناتو بعمل آورده اند به شرح زیر است :

- 1- استفاده از دفاع غیرعامل از قبیل استتار، اختفا در سطح وسیع.
- 2- اقدامات حفاظتی و امنیتی شدید از شروع تا خاتمه درگیری که توانست کمک فراوانی در مخفی نگهداشتن مکان های حساس مورد نظر داشته باشد.
- 3- انجام نقل و انتقال ستون ها و جابجایی تجهیزات نظامی عمدتاً در ساعات پایانی شب بمنظور پیشگیری از بهره برداری اطلاعاتی عوامل ستون پنجم دشمن.
- 4- محاصره اماکن مورد اصابت واقع شده توسط نیروهای پلیس و نظامی به منظور جلوگیری از پخش اخبار مربوط به آمار واقعی تلفات و ضایعات.
- 5- اعمال محدودیت های شدید برای ورود خبرنگاران خارجی به کوزوو و اعمال سانسور بر رسانه های داخلی به منظور عدم پخش اخبار واقعی از این کشور.

اقدامات پدافند غیر عامل نیروهای صرب :

1- حذف آتشبارهای ثابت و غیرقابل تحرک از مجموعه تجهیزات پدافندی و استقرار آنها در نقاط امن.

2- افزایش قابلیت تحرک پذیری تجهیزات پدافندی و اجرای آموزش های تحرک پذیری و چگونگی جابجایی سریع و رعایت اصول آن.

3- حفظ پراکندگی تجهیزات و تمرکز زدایی.

4- تاکید کمتر بر استفاده از امواج رادارهای کنترل آتش و استفاده از رادارهای غیرفعال به جای رادارهای فعال و ارائه یک برنامه مناسب برای اعمال مدیریت بر کنترل امواج رادارها.

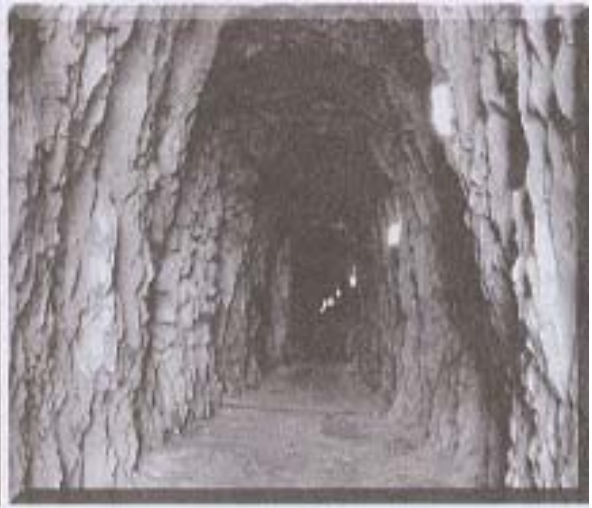
5- افزایش قابلیت تعمیر پذیری خطوط ارتباطی و ایجاد خطوط ارتباطی رزرو.

6- استفاده از چندین رادار اخطار اولیه و برقراری ارتباط بین آنها و ارائه داده های اهداف به احد های عمل کننده به گونه ای که در شرایط وجود پرازیت و عدم امکان فعالیت یک یا چند رادار اخطار اولیه امکان فعالیت و استفاده از سایر رادارها وجود داشته باشد.

7- استفاده از اهداف کاذب و فریبنده و تشکیل واحد هایی که در خصوص استقرار و جابجایی آنها از آموزش های لازم برخوردار باشند.

8- انتشار امواج کاذب و اشباع فضا از چنین امواجی به منظور ناکام گذاردن هواپیماهای دشمن در تشخیص امواج حقیقی از کاذب.

نمونه هایی از اقدامات دفاع غیرعامل در جنگ جهانی دوم :

1- ایجاد پرده دود :

استفاده از پرده دود بمنظور پوشش مراکز حیاتی و حساس با گمراه کردن و فریب دادن دشمن یکی از روش هایی بود که در جنگ جهانی دوم مورد استفاده قرار گرفت. پرده دود در بسیاری از مناطق صنعتی یعنی کانونتری، درپی ناتینگهام، اسلو، بنادر و تاسیسات کشتی سازی و کشتی رانی در کاردیف لیورپول، پرتسموت و کاتان به اجرا درآمد. زمانی که بمب افکن های دشمن به 150 مایلی می رسیدند ژنراتورهای دودزا روشن می شدند و زمانی که هواپیما ها به فاصله 80 مایلی هدف می رسیدند ژنراتورها شروع به دودزایی می کردند.

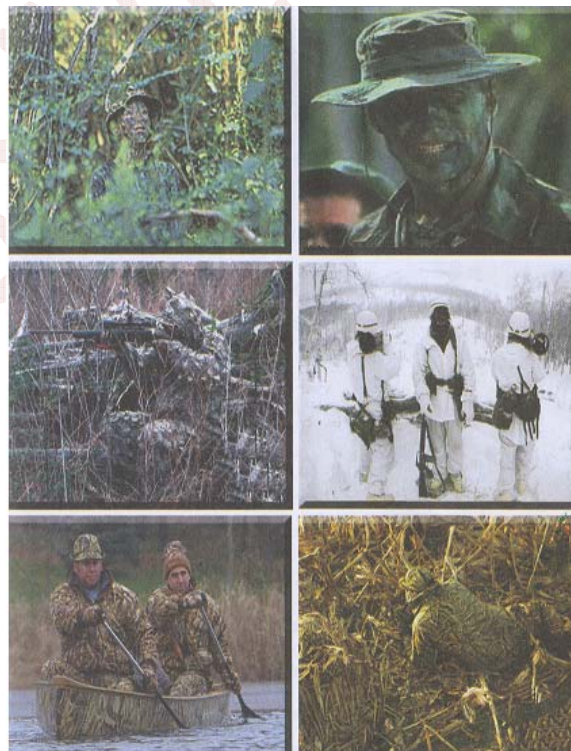
2- ایجاد تاسیسات فریبنده :

الف) آلمانی ها به منظور گمراه ساختن بمب افکن ها در شب، اقدامات فریبنده ای را اتخاذ نمودند تا از مناطق و هدف های صنعتی خود محافظت نمایند. معمولاً این گونه تاسیسات بوسیله عکسبرداری هوایی شناسایی شده آنگاه مورد هجوم هواپیماها قرار می گرفتند. آلمانها با تعبیه گودال هایی که اطراف آنها به وسیله دیوارها محصور و با مواد قابل احتراق پر شده بود تجسمی از ساختمان های در حال سوختن را در ذهن دشمن پدید می آوردند.

ب) در روزهای نخستین جنگ بناهای بدلی معروفی در پایگاه های (K) به منظور انحراف هواپیماهای دشمن بکار می رفت و بمب افکن های دشمن به عوض ساختمان های اصلی ساختمان های بدلی را بمب باران می کردند.

پ) شهرهای بدلی که آنها را ستاره دریایی می نامیدند توسط انگلیسی ها برای حفاظت از مردم شهرنشین طراحی شده بودند. این شهر ها بطور روز افزونی توسعه داده شدند و به اندازه قابل توجهی هواپیماهای دشمن را فریب می دادند. اولین ستاره دریایی در کنار شهر بریستول ساخته شد و در حملات شدید شب های دوم و سوم دسامبر 1940 هفتاد بمب با قدرت انفجاری زیادی بر روی شهر های بدلی ریخته شد و سبب گردید که مردم شهرهای واقعی متحمل خسارت نشوند. ستاره های دریایی معمولاً در فاصله 5 تا 10 مایلی مراکز شهر ها بنا گردیدند.

زمان صلح بهترین وقت انجام

اقدامات دفاع غیرعامل می باشد